

BUDA-PESTA

12 Martiu st. v.
24 Martiu st. n.

Va esi joi'a si duminec'a.

Redact.: strad'a Havas nr. 1.

Nr. 21.

ANULU XIV.

1878.

Pretiuu pe unu anu 10 fl.

Pe $\frac{1}{2}$ de anu 5 fl.; pe $\frac{1}{4}$ de

anu 2 fl. 70 cr.

Pentru Romani'a 2 galbeni.

BLASTEMULU LUI ALESANDRU.

I.

De la médiã-nópte mari ostiri pornescu,
Pe crestini sè scape de jugulu turcescu.
Tiarulu Alesandru armele-si aduna,
Cá sè 'naltie crucea peste semiluna.

Trupe numeróse, fetiori de muscalu,
Toti vèrtosi cá ursii cei de la Uralu,
Peste munti si ríuri trecu fara de frica;
Dar la Plevna-i frânge arm'a inimica.

Súnt ferosi Osmanii 'n lupta d'aperatu,
Leulu sfarma tóte când e vulneratu.
Chalifulu desface flamura'a cea verde,
Tremura crestinulu si curagiulu perde.

E robitu Bulgarulu, Greculu spaimântatu,
Strimtoritu Morlaculu, Sérbulu desperatu.
Tiarulu striga 'n fruntea ostilor cadúte:
— Nu mai e pe lume cine sè ne-ajute?!

Vino tu Carole! cu ai tei curcani,
Nu lasá s'ajunga Turculu la Iticani.
Românulu s'ajute armelor crestine,
Cà-si va luá resplat'a cum i se cuvine.“

Si românulu scóte spad'a lui Mihaiu,
Pe Osmani trimite la Alah în raiu.
Èr acuma 'nplânta Tiarulu cu mândria
Dupl'a cruce tocmái pe sânt'a Sofia.

II.

La o mésa 'ntinsa pe muntii Balcani
Multi eroi s'asiedia, si-ai lor capitani.
Óstea aliata 'nvingerea serbéza,
Tiarulu iea paharulu si-astfelu li uréza:

— Liberu e Bulgarulu, Sérbulu multiamitu,
E scapatu Morlaculu, Greculu fericitu.
Dara tu Carole! — fá câtu mai de graba,
Sè mi se recéda tîér'a Besaraba!“

Se scóla si 'ntreba Domnulu românescu:
— Asiá resplatesce 'mperatulu rusescu?
Am juratu credintia la tîér'a româna,
Sè scii Tîere cumca nu o dau din mâna “

Tiarulu totusi cere locul Besarabu,
Tîeri mai multe 'mbia pentr'acelu derabu.
Domnulu nu primesce astfelu de resplata,
Vendiatoru românulu n'a fost nici-odata!

— Fiule Carole! scii câtu te iubescu,
Dar am detorintie ple sè 'mplinescu!
Dà-mi tu mie tîér'a cea dorita fórte,
Cá sè nu te blastemu pâna dupa mórte.“

„— Déca tu 'mperate me vei blastemá,
Tîér'a — lumea 'ntreaga — te va condamná.
Ai promisú a tîerii nóstre 'ntregitate,
Te-am servitu cu cinste, nu-ti face pecate!“

III.

Alesandru — Tiarulu marelui imperiu —
Pléca sè-si primésca recompens'a 'n ceriu;
Cu trofee multe încarcatu sosescce,
Petru 'ntréba; „Cine 'a pórtca cíocanesce?“

— Eu sùm Alesandru, din bataia vinu,
M'amu luptatu multu pentru binele crestinu.
Am sdrobitu coranulu pâna 'n temelía,
Si-am plântatu ér crucea pe sânt'a Sofia.

Vreu sè vedu pe tat'a ici în paradisu,
Sè-i spunu c'am ruptu pactulu celu de la Paris.
Tíer'a Besaraba e recástigata,
Dunarea si Marea e rusésca tóta!“

Sântulu Petru crépa us'a de la raiu,
Si pe pragu s'arata Tiarulu Nicolaiu:
— Fiule iubite! ai multe merite,
Dar cele meschine nu potu fi primite.

Celu ce calca vorb'a cea de cavaleriu,
N'are omenía nici aici în ceriu.
Si sè scii pre cumca ingrat'a tractare
N'aduce la casa binecuvântare.“

Tíer'a Besaraba — do-te, fetulu meu!
D'o remite 'ndata, sè nu dai de reu!“

I. de la Bucec

CONSIDERATIUNI A SUPRA TIMPULUI SI SPACIULUI.

VIII.

Intrându acuma mai afundu în epoch'a asiá numita *Secundaria* séu *Mezozoica* cu etagiele formatiunilor *Trias*, *Jura* si *Creta*, si aruncându o revista repede peste icón'a obiectelor din imperiele minerale, vegetale si animale, aflàm ca tóte aceste se desvoltéza pe bas'a directiunei luate în epoch'a precedentá.

Mai ântâiu sedimentele ni arata. cá elementele neptunice totu mai multu si-au perdutu din violenti'a sa, pentru cá dupa reversãrile conglomeratelor celor petróse si nesipóse ale stratelor *Dyas*, urméza o linisce adâncá a apelor, în cari se asiédia mai ântâiu etagiele cele immense de varuri, mai cu sama *Jura*, apoi stratele cele fine de *Creta* cu multiplu animalelor crustatè, ce le admira ochiulu microscopicu.

La massele plutonice se adauga înca *Turmalinulu*, *Augitulu*, *Tescenitulu*, *Pieritulu*, *Banatitulu* etc.

Intre conglomeratele sedimentaric e remarcabilu si *Dolomitulu* *Carpatilor* nostri.

Vegetatiunea, care pe la începutulu epoch'e secundarie d'abiá aretá óre-cari semne de frundié si flori, se perfectiónéza pe timpulu *Cretei* pâna la stadiulu salcielor, plopilor, fagului, cornului etc.

Dar epoch'e secundarie se atribue cu preferintia desvoltarea fiintielor animalice, — si putem afirmá, cá aceea ce a fost pentru vegetatiune epoch'a primaria, este acum cea secundaria pentru animale — o menagería de monstruositàti viue.

De aceea sântemu neccesitatati ací d'a luá în mai de aprópe considerare desvoltarea fiintielor animalice.

Si la animale, cá si la vegetale, bas'a vie-

tii organice — dupa teori'a lui *Häckel* (*Über die Entstehung und den Stammbaum des Menschengeschlechtes*, Berlin 1873) e materi'a albuminósa, numita *protoplasma* — produsa prin compositiunea elementului carbonicu cu oxigenulu, hidrogenulu etc. — Acést'a formându-se în celule séu ousióre, din aceste apoi esu în prim'a ordine:

a) *infusoriile protozoice*, cele mai simple animale, din cari, dupa teori'a descendintii, s'au desvoltatu în ordinea a dóu'a:

b) *Zoophytele*, adeca animalele vegetale, cum sânt spongiele, coralele, medusele etc. — Urméza

c) *ordinea vermilor* fara sânge (acoelomi) si cu sânge (coelomati). Din aceste descinde

d) *ordinea moluscelor*, mai ântâiu acephale, cum sânt scoicele, si encephale cum sânt melcii. De ací se redica

e) *ordinea Echinodermelor*, adeca animalele radiate, si

f) *ordinea Arthropodelor*, cum sânt rácii, paiangeni, insectele etc. — Peste tóte aceste ordini de categoría inferióra se redica

g) *ordinea animalelor vertebrate*, precum sânt pescii, amphibiele, reptiliile, pascerele si în culmea tutor acestora: animalele sugátóre, (mamalia.)

Vertebratele se sub-impartu în dóue grupe: a) grup'a *branchiatelor*, cari respira prin branchie (urechile pescilor) precum sânt pescii si amphibiele; b) grup'a *branchiatelor*, cari respira prin plumáni, cum sânt reptiliile, paserile si mamaliile.

Din scar'a acést'a, pe care s'a suitu viéti'a animala începédu de la primitivele celule prin descendintia si transmutatiune pâna la înaltimea ordinei mamale, lesne se póte pri-

cepe, cã desvoltarea acést'a a recerutu miliarde de ani. Paleontologí'a afla urme animalice de categorí'a inferióra pâna în etagiile formatiunei primordiale, înse asiá, cã de ce se îndepartéza în etagiile formatiunilor mai afunde, de acea si ordinea animalica e mai simpla, mai primitiva, — si de ce se apropria de etagiile superióre, animalele fosile se apropria totu mai tare spre perfectiune.

De si asiá dara viéti'a animala a inceputu d'a se desvoltá paralelu cu plantele, aflãmu totusi în acestu paralelismu acea diferentia caracteristica, cã pe când viéti'a vegetala ajunge deja în epoch'a formatiunii primarie, în care atmosfer'a e predomnita de carbonulu nutritoru de plante, la o abundantia giganticã — represintata prin stratele carbunilor de pétra; totu pe atunci viéti'a animala, lipsita multu de elementulu seu nutritoru, de oxigenu, inea nu se ivesce pe uscatu, ci si-cauta refugiulu esistintiei în apa, în mocirle si în pamêntu sub forme de infusorie, de sponghie si corale, de vermi, scoici si melci, de raci, pesci si alte asemenea creature marine.

Lupt'a elementelor umede cu cele uscate a constrinsu fiintiele animalice d'a se îmbracă cu cesturi, ghioci, cruste si soldii, si a-si asiedia óuele de propagiune la locurile ferite de lupt'a elementelor, si a le provedé în locu de lapte numai cu nutrimêntulu protoplasmicu, cu óuele coagulate unele lângã altele în forma de icre.

Numai dupa formatiunea secundaria a inaintatu cu asiedierea successiva a stratelor sale, — si numai dupa ce totu de odata se putura curati successivu si atmosfer'a de elementele sufocatórie, au inceputu — dupa cum amu aretatu mai susu — si animalele, a-si scóte din apa capulu, si a se dedá cu respirarea aerului; — apoi aflându uscatulu plinu de productele vegetale apte pentru nutrimêntu, se îndemnara de a esi cu totulu pe uscatu, mai ântãiu ca tiriitórie (amfibiile din care s'au desvoltatu cele âmblatórie) apoi cá saritórie (reptiliile, din cari descindu apoi sburatóriele.)

Ací se numera monstreele fosile, ce i-au produsu mocirlele cele grasse si calde ale epochei secundarie: precum sânt: Iguanodonu (de 70 urme lungu), Ichthyosauru, Plesiosauru, Pterodactylu, etc., protoparintii siopârlelor, sierpilor, basiliscilor si a altor asemenea amfibiie si reptilie mai ântãiu saritóre apoi sburatórie.

Din desvoltarea acést'a graduata a animalelor de categoria inferióra, începêndu de la infusorie, vermi, insecte si pesci, pâna la

amfibiie, reptilie, a caror urme fosile le afla Paleontologulu grupate în etagiile formatiunii secundarie, — se vede, cã Moise a apretiu-tu cu o cunoscentia de geologu fórte ageru, când tóte aceste atribute ale formantiunii secundarie le subsume sub diu'a a cincea a facerei, când scrie: „*Apoi dise Dumnedieu: Sè produca apele multime de animale innotatórie, insulfetite, si paseri sè sbóre pe d'a supra pamêntului catra intinderea cerului, si Ddieu creã cetii cei mari, si totu soiulu de vietãti, ce se toriescu, pe care apele le-au produsu cu abundantia fia-care dupa soiulu lor; si acestora li dise: Cresceti si ve inmultiti si impleti apele, pamêntulu si aerulu! Si asiá se facu sêra si se facu diminétia — diu'a a cincea.*

(Va urmã.)

SCHITIE DE CALETORÍA.

XII.

A dóu'a di.

Cu bucuría me dusei la cvartiru si lucrulu meu celu d'ântãiu fu d'a rugá pe ospital'a dómna Lobontiu a nu dispune sè ni se faca ceva de cina. Nu fara greutate, dar isbutii. Eram obositu, frântu si fórte indispusu. Me simtieam reu. Eram bolnavu. Tóta diu'a nu mâncasem nimica.

— Si la banchetu? — întrebati dvóstre.

Nici la banchetu. Eram si eu acolo, priviam canun'a frumósa de óspeti, me desfetam vediêndu veselí'a lor, conversam, diceam si câte unu toastu: dar nu gustám nici unu felu de mâncare.

E bine, puteti gândi, cã a siedé patru óre într'unu locu, în mijloculu unei societãti vesele, si a nu mâncá si a nu bé nimica, de siguru nu putea sè fia petrecerea cea mai placuta pentru mine. Totu-odata ve si puteti întipuí bucurí'a mea, cã în sfirsitu tract'a trecu si eu aveam prospectulu d'a me puté odihni.

Nu me mai interessá pe mine nici prãndiulu nici cin'a lui Lucillus. Nu aveam alta dorintia decãtu sè me culcu.

Numai unu lucru me neliniscea: musiccele din tóte crismele, cãci erá luni, si tóte cântau pe 'ntrecute. Eh! — imi disei — de me voiu culcá si voiu adormi, puté-vor ele sè totu cânte; nu le voiu audi. Si me culcai.

Inse, par cã cine-va a nume ar fi spusu tiganilor, musiccele de odata îmi sunara si mai aspru. Se póte inse, cã ast'a erá numai o intipuire. Nu sciu. Faptulu erá, cã le audicam

totu mai tare. Unu blastematu de clarinetu asiá tivliá de cumplitu, par cà s'audiea tocmai la urechia. Din când în când ici colo music'a încetă, atuncea s'audiea unu felu de toastare, care sună atâtu de sonorou în tacerea noptii! Apoi music'a ér incepea, dar de asta-data însoçita de cântări cu gur'a. Puteam destinge bine si cuvintele:

Sûm oșteanu, oșteanu român, Lelitio, lelitio!

Erá unu cântecu, cu care dlu Burienescu facea efectu pe scena, si care apoi se poporalisá în Abrudu.

Nici vorba nu erá d'a puté durmí . . .

Aceste câte-va puncte, ce le pusei dupa finea dicerii precedente, de-aru sci vorbí, aru puté sè povestésca multe, càci în ele înmorméntai totu necasulu meu stêrnitu prin musicale ce nu me lasau sè adormu.

În fine înse obosél'a mea remase învingătoare si adormí. Dar si prin visu îmi pareá, cà audu: „Sûm oșteanu, oșteanu român!“

Când deminét'i'a me desteptai, Abrudulu avea alta façia. Piat'i'a erá desiérta, crimele pastrau tacerea cea mai adâncá, têrgulu trecù. Erá marti.

Dar si eu me restaurasem. Nu mai eram bolnavu. Bucurí'a mea adevérata reveni. Oh! càci nu este mai neplacutu, decâtu intimpinatu din tóte partile cu cea mai sincera afabilitate si ospitalitate, sè fíi tocmai bolnavu. Încá de deminét'ia simtieam o desfetare pentru place-rile, de cari eram siguru a fi partasiu în diu'a aceea.

Privíi în giuru de mine, si tóte îmi pareau mai frumóse, délurile par cà me 'nvitau sè le cercetezu. Si ele meritau, càci fia-care are istori'a sa. Éta în drépt'a „Stiurtiulu“, unde în 1848/9 pop'a Groza stetea cu taber'a sa; la spate muntele Buceci cu valea Cernitiei, unde stetea martirulu Buteanu cu trupele sale; în stâng'a cunun'a délurilor de la Vidra, Câmpeni, cuibulu marelui Jancu, si ale Rostei, unde Balinth cu sioimii sei de munte sustinù lupt'a de gloria; si façia de mine „délulu mare“, pe unde fugise Hatvani batutu, ceea ce atinsei deja . . .

Terminându-se si a dóu'a siedintia a adunării, dlu protopopu Gallu ne facù onórea d'a ne invitá la mésa, dimpreuna cu o societate numerósa. Petrecerea erá fórte viala. Avuramu si o suprindere. Aice audíi primulu toastu rostitu în tóta form'a de o dama. Toastulu acel'a fu primulu si între cele purtate cu acésta ocaziune. Ilu díse gentil'a dómna, la a

carei casa ne aflámu, în onórea soçiei mele. Se întielege, cà acésta electrisá pe toti, si mai alesu pe mine. De-ací 'ncolo toasturile nu mai aveau fine, càci unu stimatu óspe protestá, cà sè nu se inchine pentru mai multi ênsi de odata, ci pentru fia-care separatu.

Si trebuiá sè ne grabimu, càci dupa miédiadi se arangiá o petrecere în „Prater“ în onórea adunării. Merseramu dara si acolo. Societatea erá deja adunata. O frumósa petrecere de véra erá acést'a sub ceriulu liberu. Veseliá si bucuríá pe tóte feçiele. Când apoi se întunecá, tóta societatea se întruni sub unu cortu de scânduri, unde ospitalitatea damelor din Abrudu aduse de-a casa totu feluri de mâncári si beuturi. La dorintia publica dlu Burienescu cântá câte-va cuplete, music'a esecutá cele mai frumóse piese nationale, si veselí'a ajunsé la culme.

Dar éta cà de-odata si plói'a porní, si acést'a nimici planulu tinerimei, care mai voiá sè dantieze. Înse nici întristarea acést'a nu durá multu, galantulu primaru de atuncea alu Abrudului, dlu Corneliu Tobiasiu, se rentórse iute în orasiu si de acolo nu peste multu tramise o depesia, cà: „localitatea casinei române e arangiata, poftimu la continuarea jocului!“

Pe atuncea erá deja aprópe de 12 óre. Cei mai multi se dusera acolo; noi înse, gândindu cà pentru unu reconvalescentu e destulu atâ-t'a din petreceri în o di, facuramu parte diu minoritatea care se rentórse a casa.

Ce folosu! Caratiile sunara mai pâna 'n diori, si atuncea band'a vini sè faca serenada unei domnisióre din vecini. Iosifu Vulcanu.



SECRETELE CASTELULUI.

— Romanu, de XAVIER de MONTÉPIN. —

(Urmare.)

— Când iti va trebui scrisórea aceea?
— Numai decâtu. Încá în nóptea acést'a voiú plecá la Mâs-du-Gué.
— Voiú scríe-o.

Câte-va minute mai târdíu, Denis Robustel parasí locuint'i'a locu-tíitorului civilu, ducéndu scrisórea ce a cerutu.

Pe la dóue óre nóptea plecá cu patru agenti îndresneti si devotati. Elu voiá sè sosésca acolo în diori de di, fara sè-lu observe cine-va.

Lasá pe agenti în mic'a padure unde în diu'a trecuta si-a legatu calulu, si se duse de trase cloptielulu castelului.

— Du epistol'a acést'a dlui conte, — díse elu servitorului care i-a deschisu usí'a, — si spune-i, cà aducatorulu astépta ordinile lui.

Annibal rupse cuvert'a sigilata cu unu sigilu mare de céra rosia, cu insemnele provinciei d'Augvergne, si ceti cu adâncu suprindere sirele urmatoré:

„Domnule conte,

„Te rogu acórda o încredere absoluta, fara restringere, fara margini, omului de omenia care iti va duce acésta epistola.

„Crede ceea ce elu va dice. Fà orbesce ceea ce

Betrânulu soldatu salutà militarese.

— Cunosci cuprinsulu acestei epistole, amiculu meu? — dîse Annibal.

— Da, dle conte.

— Cine esti?

— Denis Robustel, conducatoru alu gendarmilor calareti, gata de onórea si de placerea de-a te puté serví, dle conte, déca voiú fi in stare.

Aceste cuvinte fure insoçite de o noua salutare



ARCHIDUCELE FRANCISC CAROL.

dênsulu te va svatuí sè faci.“

Urmau formulele de respectuósa politetia, si subscrierea locu-tîitorului civilu.

— Este aice omulu? — întrebà iute Annibal.

— Da, domnule conte.

— Spune-i sè vina, cà-lu asteptu.

Tali'a înnalta, coltîurósa si tiépena a capitanului, totu îmbracatu in vestminte tîeranesce, se ivi în pragulu usiei.

militarésca.

E bine, capitane, ai tóta încrederea mea. Ce ai sè-mi spuni?

— Am vinitu sè-ti spunu, dle conte, cà la nòpte ai sè fii omoritu, dimpreuna cu dn'a contessa.

Dlu Rahon facú o grabnica miscare de mirare.

— Sè fii omoritu! — repeti elu; — ce dîci?

— Adeverulu curatu.

— Potu sè credu?

— Te svatuescu cá în interessulu dtale sè me credi; déca nu, n'asiu puté respunde de nimica.

— Dar cum scii dta?

— Eu pândescu de trei dile pe ucigasău. Eri dñsulu s'a furisiatu în parculu dtale cu complicele seu, cá sè aléga loculu. Eu me aflam înaintea lor acolo; ei convorbiau, si eu i audîi.

— Asiá dara scii si numele ucigasăului?

— Fórté bine.

— Cum se numesce? . . .

— Marquisulu de Saint-Maixent.

Contele Rahon, devenindu palidu cá unu mortu, isi redicà mânilé si ochii spre ceriu.

— Saint-Maixent . . . — gângavî elu; — elu! elu! Oh! Dumedieule!

— Ah! sciu, — continuà Denis Robustel, — cá elu te respatesce fórté reu pentru trud'a ce ti-ai datu spre a-lu declará, prin scrisórea patenta a regelui, omulu celu mai de omenia în regatu; dar însedar, e asiá! Acésta probéza fórté bine, cá nici odata nu trebue sè contâmu la multiamirea ticalosilor obligati.

— Dar, — reluà Annibal cu o voce sfâsiátóre, — ce interessu are dñsulu? — ce-lu îndémna la acésta crima?

— Ce felu, dle conte, nu ghicesci! Ti-oiu esplicá dara eu: îlu îndémna dn'a marchisa de Chavigny, care pretinde cá este a dóu'a soția a dtale si vre sè fia si veduv'a dtale.

— Si ea! — murmurà dlu Rahon; — asiá dara lucrulu e completu.

Timpu de câte-va minute elu tacu, fruntea i se încrefi, privirea i se întunecà, si capulu i se plecà sub greutatea gândurilor nimicítóre cari îl atacau.

— Ce sè facu? — întrebà apoi elu încetu.

— Sè nu schimbi nimica din îndatinàrile dtale, — respunse capitânulu. Te preâmbli sér'a în parculu dtale cu dn'a contessa?

— Da.

— E bine, te vei preâmbli si în sér'a acést'a, cá si când n'ai scii nimica, éta totu.

— Dar pericolulu?

— Te temi?

— Dumedieu scie, cá pentru mine nu! Dar pentru contess'a, da.

— Dn'a contessa nu va avé sè se téma de nimicu; pericolulu nu va fi esistá nici pentru ea, nici pentru dta. Voiu fi si eu acolo cu ómenii mei.

— Cu ce ómeni?

— Cu patru agenti ai locu-tâitorului civilu, niste voinici bravi, cari nu se temu de nimica.

— Unde sânt ei?

— Pré aprópe d'aice. Te rogu dà-mi voi'a, domnule conte, sè-i potu introduce prin pórt'a cea mica a parcului, spre a-i ascunde în pavilonulu satenescu ce-lu zarri colo sub castani, si de unde dñsulu nu vor esi pâna de séra. Va fi fórté bine, cá servitorii sè nu scia nimica de presint'a lor.

— Te însogiescu si voiu deschide ênsumi pórt'a cea mica. Servitorulu meu de odaia, Dominicu, unu vechiu servitoru, unu alter-ego alu meu, ve va duce peste dí de mâncatu. Ce socoti, óre nu ar fi bine sè nu spunu nimica dnei contesse din ceea ce are sè se petréca în sér'a acést'a?

— N'am cutediatu sè-ti dau svatulu acest'a, dle conte; dar îl aprobu cu totulu.

Aceste cuvinte fure schimbate pâna ce Annibal si capitânulu, esîndu din castelu, înaintau catra pórt'a cea mica.

Ei mergeau în o alea larga si drépta, umbrita de niste arbori uriesi si trecura parculu de-a luugulu.

— Éta loculu alesu de ucigasi, — dîse capitânulu oprindu-se la tufisulu desu unde s'a ascunsu dñsulu în diu'a trecuta. Binevoí-vei a-mi permáte, dle conte, sè ve spunu, cum trebue sè faceti cá planulu sè reésa negresítu?

— Iti permitu, ma te si rogu.

— Auditu-ati vr'o séra aice huhuredi?

— Nici odata.

— Éta cá se potrivește de minune. E bine! indata-ce va cadé nóptea, ffi atentu; cânteculu huhurezului va resuná de dóue ori, spre a te face atentu, cá Saint-Maixent si celalaltu hoiu s'au furisiatu în parcu. Astépta unu patraru de óra, apoi întinde-ti braçulu dnei contesse si te scobóra cu totulu in linisce în ale'a unde sântem. De celelalte respundu eu.

— Voiu face asiá.

— Nu vedu nici unu inconvenientu cá sè ai pistóle in busunare, — adause capitânulu.

— Voiu avé, — dîse Annibal.

Pórt'a cea mica se deschise; ómenii politíei fure întrodusi în parcu, si sub niste alee acoperite, ei se dusera în pavilonulu satenescu, unde se 'nchisera.

XXXIV.

Infami'a cea mai mare.

Satutiulu Mâs-du-Gué, situatu în vale, de partea opusa a riușiorului ce curgea la piciórele padurei miculu castelu, se compunea din vr'o 30 de case de aparintia tieranésca.

Un'a din aceste case erá o ospetaria séu mai bine dîcêndu o crisma de aspectu si mai prepaditu decâtu casele din vecinetate.

Catra miédiadi dóue persóne, cari sosira pe josu nu se scie de unde, trecura pragulu acelei crisme, dupa ce ântâiu adunara în urm'a lor pe toti coplii satului, cari nu se puteau mirá de ajunsu de ticalosia costumurilor lor si de pitoresculu ultra-fantasticu alu purtării lor.

Ací condeiulu trebue sè recunósca incapabilitatea sa d'a descrie asemene aparitíuni. Spre a le esplicá cu demnitate, ar trebuí penelulu séu celu puçinu creionulu unui maestru.

Intipuiti-ve încarnatiunea completa si perfecta a acelor cersítori curiosi, de jumetate tígani, de jumetate calici, ilustrati de penelulu lui Callot si portându cu o desinvoltura de Guzman d'Alfarache niste zdrentie urîte, mai spintecate decâtu unu vechiu drapelu, care a fost purtatu în dóue-dîeci de batalii.

De-a supra a celor zdrentie, intipuiti-ve, sub niste pelerii turtite si rupte, unu peru spulberatu, niste fetie cinice si vestedite, denunciându pecatulu si desfrênarea, niste ochi împresurati cu unu cercu vènetu, niste nasuri rosie, niste umeri selintiti: si totusi nu veti avé decâtu o idea fórté nendestulítóre de realitate.

(Va urmá)

S A L O N U :

Calindarului septemanei.

Dumin.	12 24	F. 2. aj. s. p. Grig. Pal. c. p. Teofan.
Luni	13 25	ad. rel. s. Nicifor, s. m. Cristina.
Marti	14 26	c. p. Venedict, s. m. Alesandru Pid.
Mercuri	15 27	ss. mm. Agapiu, Plisiu Romulu.
Joi	16 28	ss. mm. Savin, Papa, Roman.
Vineri	17 29	c. p. Alecsiu, ss. mm. Paul, Marin.
Samb.	18 30	c. p. Ciril, ss. mm. Trofim, Eucarpion.

Archiducele Francisc Carol.

— Portretulu pe pag. 125. —

Impartesîramu, că tatalu regelui, archiducele Francisc Carol, a repausatu în Viena, la 8 I. e.; acuma publicăm si portretulu acestui membru alu familiei domnitore.

Archiducele Francisc Carol s'a nascutu la 7 dec. 1802. A fost alu treile fiu alu împeratului Franciscu I si alu împeratesei Maria Teresa principessa de Neapole. Fratii sei mai mari erau Iosif si Ioanu, cari murira în etate frageda, si Ferdinand, care urmă pe tronul, si decătu care dēnsulu eră cu diece ani mai tineru.

La 4 noevre 1824 s'a casatoritu cu principes'a Sofia, fiic'a regelui Masimilian I de Bavaria, care, dupa 48 de ani de vietuire împreuna, a nctatu din vietia la 28 maiu 1872.

La 2 decemvre 1848, împeratulu Ferdinand depunēdu coron'a, si neavēdu copii, dupa legea de succesiune urmă la tronul archiducele Francisc Carol; înse renuciă si dēnsulu în favorea fiului seu mai mare Francisc Iosifu I, actualulu împeratu si rege alu Austro-Ungariei.

De la 1848 încôce archiducele Francisc Carol a traitu retrasu cu deseversire din vietia publica, si-a consacratu tōta activitatea sa în protegerea artilor frumose. Vēr'a de obiceiul o petrecea la băile din romanticulu orasiu Ischl. Tōta poporatiunea din acestu orasiu si de prin pregiuru se bucură de cele mai mari binefaceri ale reposatului archiduce, a carui darnicia devenise proverbiala.

Nici odata nu parasia acelu orasiu fara că sē fi împartitu, înainte de plecare, daruri saracilor atātu de acolo, cătu si celor din localitatile din împregiuru orasiului.

Tōte cheltuecele teatrului din Ischl, pentru care avea o deosebita simpatia, le acoperia din busunarulu seu si locuitorii primiau totu-de-una gratis biletele de teatru.

Prin mōrtea lui, Viena perdū o persōna fōrte iubita si poporala, căci trasur'a lui cu sēse cai eră cunoscuta de toti; saracii perdura unu binefacatoru, si artile unu Mecenate. Mōrtea i stinse iute vietia. Numai 5 zile fu holnavu.

Literatura si arti

Dlu Gr. G. Tocilescu, — precum raportaramu — fu tramisu de catra Societatea academica romāna cu missiune sciintifica în Russi'a, pentru a cercetă,

analisa si a decopia tōte manuscriptele cunoscute sēu necunoscute încă ale ilustrului principe Dim. Cantemir, ce s'aru putē află prin bibliotecile si arhivele Moscvei si Petersburgului. Rentorcēndu-se din acēsta missiune, dlu Tocilescu publica unu raportu în „Romānulu“, în care cetimu, că dupa o munca de patru luni de dīle, a procuratu copie esacte dupa dōuc-spre diece manuscripte ale principelui Cantemir, dupa tōta corespundintia sa cu împeratulu Petru-celu-Mare, cu grafulu Golovkin, cu secretarul imperiului Makaroff, cu marchisulu de Chateaufeuf si alte persōne influente ale timpului, cum si dupa unu însemnatu numeru de manuscripte si acte pregiōse pentru istoria Romāniei.

× „**Caderea Plevnei**“ sēu „**liberarea crestinatatii**.“ Sub acestu titlu — ni spune „Romānia Libera“ — dlu G. Al. Zamfiroiu lucrēza de mai multu timpu o poema originala, alu careia primu cāntu va aparē peste cāte-va dīle. Asediarea si caderea Plevnei, care decise sōrtea resboiului pentru liberarea crestinilor, si la care armatele romāne contribuira atātu de multu, este subiectulu autorului. Nu scimu înse. dēca ingratitudinea Russiei nu va slei nitielu puterea creatōre a poetului, — sēu celu puçinu dēca dsa dupa cele în-template de curēndu, nu si-va schimbă ritlulu „liberarea crestinilor“ — în „liberarea slavilor“ ?

× **Culegerea de recepte**, facuta de dlu Gr. Tamasiu Miculescu, va esī în editiunea dlui Nicolae F. Negrutiu la finea lui maiu. Pretiulu de prenumaratiune, 50 cr., este a se tramite la editorulu în Gherla.

× **La Sibiu**, în tipografi'a lui Iosif Drotleff et Comp., a aparutu: „**Nou Abedar romānescu**“ de dlu Vasile Petri. Pretiulu unui esemplaru legatu e 25 cr.

La Bucuresti au esitu de sub tiparu urmatōrele lucrari:

„**Munc'a si Functionarismulu**“, conferintia tīnuta de dlu D. P. Vioreanu la Atheneu. Se afla de vēndiarea la tōte librarile. Pretiulu 30 bani.

„**Radu**“, poema de Ronetti Romanu. Noi n'amu vedut'o. „**Femei'a Romāna**“ serie astfelu de ea: „Este mica acea flōre, dar profumulu ei va fi simtitu de Romāni si primitu cu placere în budoarele dōmnelor.“

„**Documente privitōre la Istoria Romānilor**“, culese de Eudoxiu Hurmuzachi, vol. VII (1750—1818), publicate sub auspiciile ministerului cultelor si alu instructiunii publice. Pretiulu unui esemplaru 40 lei noi.

Biserica si scōla.

Cine va fi episcopu la Oradea-mare? Astfelu ne întrēba o multime de epistole ce primimu mai alesu din dieces'a Oradii-mari. Neliniscea acēst'a a gasimu fōrte naturala, sē ni se ierte înse si nōue d'a nu respunde. Dēca amu voi sē ne facemu colportori ai scirilor din tōte dīlele, amu putē sē anuciām unu acūs unu nume, acūs altulu. Inse n'avemu deprinderea acēst'a. Deci totu ce constatām este, că pâna 'n momentulu presinte guvernulu n'are încă unu candidat definitivu.

× **Preotii din Bucuresti**, precum cetimu în „Romānia Libera“, au începutu sē pōrte noulu costum, care le siede fōrte bine. Nu putemu decātu a ne bucură de acēsta reforma, ce s'a facutu în portulu preotilor, faciă cu disgraciōsulu costum din trecut.

În dieces'a Oradei-mari se facu agitatiuni pentru tīnerea unui consistoriu plenariu, care sē ia

dispozițiuni în privința unor afaceri diecesane de nalta importanță, și să studieze starea feluritelor fonduri.

Ce e nou ?

Trofeele Românilor. Cetim în „Românulu“, că partea ce s'a cuvinitu armatei române din trofeele de la Plevna, au fost lasate de mai multu timpu la Verbitia, din caus'a necalculabilelor greutateți ce în-timpina transportarea lor în țiera, pe unu terêmu no-roiou si fara drumuri regulate, cum e acela alu Bul-gariei. Dar acum cu 'ndreptarea timpului, cararea lor s'a si începutu; 19 tunuri din cele luate de la Turci au si sositu la Corabia, ér altele, împreuna cu chesó-
nele lor, la Turnu-Magurele. Numerulu totalu alu acestor guri de focu va fi mai mare de 30. Tóte se vor asiedia în arsenalele țierii. La Bucuresci are să li se faca o primire stralucita.

Starea financiála a României. Camer'a depu-tatilor României a începutu să desbata bugetulu anului 1878. Drumurile de feru, postele si telegrafele în anulu 1877 adusera mare sporu în vistieria țierii. Acestu sporu se suie la cifr'a de peste 27,000,000 lei, la care se adauge înca 3.424,476 lei încassati, peste prevederile bugetare ale anului trecut, de la vâmi si saline. Cu modulu acest'a, dupa constatările comis-iunii bugetare, resulta 30,606,150 lei cá escedentu de venituri estraordinarie. Bugetulu anului 1878 constata érasu unu plus de 45,466 lei.

Processulu Mileticiu. Tabl'a regésca pertractá la 20 l. c. processulu intentatu în contra lui Mileticiu pentru înnalta tradare, si aprobá sentintia forului primu, care — precum se scie — îl condamnă la în-chisóre de cincii ani.

Balu în Baia-de-Crisiu. Acest'a érá să fia unu balu românesc, încátu adeca publiculu avea să fia în majoritate român, de óra-ce elementulu precumpe-nitoru p'acolu e celu românesc. Asíá calculara si arangiatorii. Dar ce se 'ntêmplá? Nici unu Român nu se înfașia. Pentru ce? Pentru că se scia, că vi-nitulu acestui balu filantropicu — arangiatu de câti-va unguri — se va întrebuintia pentru înfiintarea unei casine magiare. Astfelu apoi nu resultá nici unu vinitu. Arangiatorii decisera — a-lu dá spitalului din locu.

Rossi, celebrulu tragedianu, a patit' o la Iasi. Precum anunțaramu si noi, dânsulu dupa încheierea represintatiunilor sale la Bucuresci, a mersu cu tru-p'a sa la Iasi. Abia începù înse sírulu pieselor sale, când se si pomeni cu unu processu din partea epitro-
píei St. Spiridon, care — în virtutea unui hrisovu din timpulu lui Ghica voda din 1856 — pretindea cá artistulu să fia condamnatu a-i plati a diecea parte din aceea ce a încassatu din represintatiunile date la Iasi. Dlu Rossi, înfașiaându-se în persóna, a decla-ratu, că este numai directorulu moralu alu trupei sale, nu înse si directorulu materialu; mai adause, că cu tóte aceste, déca cine-va înainte de a i se fi inten-tatu processulu acest'a, i-ar fi propusu să ofere o su-ma óre-care pentru o institutiune filantropica, n'ar fi fost în stare a refusá, — dar a-lu citá fara să-lu în-sciintizeze înainte despre ceea ce e datoru, este o in-sulta.“ Dlu Rossi fu aperatu de trei advocati, si tri-

bunalulu respinse reclamatiunea epitropíei St. Spi-ridon.

„Batut'a“ jucata în Francia. Studentii din ora-siulu Aix în Francia au datu în carnavalulu trecut u serata musicala-teatrala. Punctulu celu mai inte-ressantu alu programei fu „Batut'a“, jucata de unu tineru român în costumulu natiunalu. Dantulu acesta facu efectu fôrte mare, încátu diuarulu de acolo nu gasesce cuvinte de ajunsu spre a descrie entusiasmulu publicului. „Érá totu ce pôte fi mai graciosu si mai pitorescu!“ — încheia dânsulu raportulu seu.

Casatoria în famili'a Rothschild. În cercurile aristocratice din Londra se vorbesce multu de casa-tor'ia, ce va urmá la 30 martiu acolo în famili'a Roth-schild. Baroness'a Hannah de Rothschild se va cu-nuná atunce cu lord Roseberry. Miss de Rothschild va capeta o zestre de trei milióne pundi sterlingi, adeca dupa banii nostrii trei-dieci de milióne de fl. Mirele a facutu miresei sale unu presentu de bijuterii fôrte scumpe.

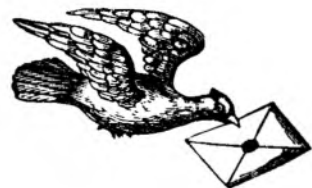
Advocatu nou. Dlu dr. Nicolau Oncu, din Za-randu, facu dilele trecute censura advocatiála în Budapesta.

Mai nou. Conditiunile pazei s'au publicatu. Unu punctu sustine Rusiei linia de comunicare cu Bulgaria prin Români'a. In schimbarea prinsonierilor s'a începutu; Ozman pasia are să sosésca dilele aceste la Constantinopolu, unde va fi primitu cu entusiasmu mare. Prinsonierii turci din Români'a înca pornescu catra casa; principele Carol a chiamatu la sine pe cei doi pasiale cari se aflau la Bucuresci, li-a datu sa-biile, — li-a daruitu fia-caruia si câte o sabia în semnu de suvenire, si i-a învitatu să se fotografieze, — apoi ei plecara catra casa. Principele-governatoru alu Bulgariei, se dice, că va fi principele Battemberg, cumnatulu țiarului, care e ruditu si cu regin'a Vic-toria. -- Delegatiunile Austro-Ungariei au votatu creditulu de 60 milióne, cerutu de ministrulu esterne-lor cont. Andrassy.

Suvenirea mortilor.

Matilda Maria Puscariu, fic'a preotului din Dabaca Grigoriu Puscariu, a repausatu la 6 martiu în primaver'a vietii sale.

Post'a Redactiunii.



Treilunulu jan.-martiu încheiându-se acusi, rogâmu pe aceia ale caror abonamente vor espirá, să le rennoiésca de tim-puriu, cá să nu se întrerumpa espedarea foii.

Dlui P. D. in Clusiu. I vom face locu acusi.

R. Corectarea nu se pôte, de óra-ce noi cu voi'a facuramu schimbarea. Ast'a de acuma nu coresponde. Articolulu, de va fi po-trivitu, se va puté, dar scrie mai legibilu! Despre balulu de acolo amu primi bucurosu unu raportu scurtu.